

FAKULTA FILOZOFICKÁ
ZÁPADOČESKÉ
UNIVERZITY
V PLZNI

Katedra antropologie

PROTOKOL O HODNOCENÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE posudek oponenta

Práci předložil(a) student(ka): **Lenka Košková**

Název práce: **Homo ergaster vs. Homo erectus: jeden či dva druhy?**

Oponoval (u externích oponentů uveďte též adresu a funkci ve firmě):

Jaroslav Brůžek

(vlastní hodnocení je zdůrazněno tučně s podtržením, zbývající text uvádím jako komentář pro osobní rozvoj studentky).

1. **CÍL PRÁCE** (uveďte, do jaké míry byl naplněn):

Cíl práce vyplývá snad z názvu, který je sám o sobě otázkou, která žádá odpověď. Autorka v úvodu specifikuje: *“V této práci se chci zaměřit na Homo ergastera jako na druh, který je odlišen od druhu Homo erectus..... Ve své práci se chci zabývat tím, jak na ně zejména nahlíží i přední odborníci v paleoantropologii. Věřím, že moje práce přinese ucelený pohled na zvláštnosti obou druhů našich předků. Tato bakalářská práce se nesnaží nalézt nové pohledy... Její snahou je prostřednictvím kompilace o jistou syntézu zjištěných faktů a hypotéz. ».*

Z mého pohledu ambiciozní cíl byl řešen tak trochu esejistickým způsobem a ne příliš detailní výběr informací z bohaté literatury mne vede k rozpačitému hodnocení. **Cíl byl sice naplněn, ale ne splněn, jak by mohl být.**

2. **OBSAHOVÉ ZPRACOVÁNÍ** (náročnost, tvůrčí přístup, proporcionalita teoretické a vlastní práce, vhodnost příloh apod.):

Práce je již výběrem tématu velmi náročná, o tvůrčím přístupu však nelze hovořit. Jak výběr pramenů, tak faktů má značné rezervy. Tomu pak odpovídá i zpracování. **Jedná se o směs historických poznámek a názorů bez skutečného vstupu na pole taxonomie, morfologie.** Ten je n dokončen rozбором jednoho článku, na němž chce autorka dokumentovat „moderní“ přístupy v řešení problematiky. Detaily sdělím v komentáři níže. Co se příloh týče, jsou sice citovány v textu, je uveden jejich seznam s odkazem na zdroj. Jsou to však prameny, jejichž věrohodnost nelze v mnohých případech ověřit. Obrázky, mapky s nálezy mohla autorka opatřit legendou, případně jazykově upravit, než se spokojit s prostým kopírováním ze zdroje. **V BP postrádám kritické hodnocení různých, z názvu již zřejmých protikladných názorů, proto práce začíná otázkou a končí stejnou otázkou v závěru. Závěr BP není závěrem. Je to směs diskuze a souhrnu.**

3. FORMÁLNÍ ÚPRAVA (jazykový projev, správnost citace a odkazů na literaturu, grafická úprava, přehlednost členění kapitol, kvalita tabulek, grafů a příloh apod.):

Po formální stránce mám k BP řadu výhrad. **Předně se mi zdá neobvyklé skloňovat latinské názvy taxonů jak uvádí autorka**, např. „ že *Homo ergasterovi* chybí vývoj *Homo ergastera* větev *Homo erecta* „ . Za vhodnější bych považoval..., že taxonu či druhu *Homo ergaster* chybí vývoj taxonu nebo druhu *Homo ergaster* větev druhu nebo taxonu *Homo erectus* ...

Nebývá obvyklé řadit seznam literatury až za přílohy. Správnost citací v řadě případů neodpovídá zvyku. Řada pramenů chybí.

4. STRUČNÝ KOMENTÁŘ HODNOTITELE (celkový dojem z diplomové práce, silné a slabé stránky, originalita myšlenek apod.):

Tyto následující mé poznámky nejsou stručné a uvádím nikoliv proto, abych studentku kritizoval, nýbrž ji upozornil na možná vhodnější přístupy k řešení bakalářského úkolu.

Tím by mohlo být buď sledování proměn názorů na taxonomii raných homininů, kdy by využila předně rovinu historickou. Druhou možností je zvolit rozdílné názory (což se do jisté míry stalo) a vést polemiku na základě hodnocení argumentů vybraných názorů s cílem se přiklonit k jednomu z nich (to už je slabší stránka, protože závěry jsou BP jsou více než rozpačité). **Vůbec mi není jasný jaká kritéria při výběrů „předních“ paleoantropologů autorka použila.**

Ve svém výběru podává přehled názorů některých paleoantropologů na taxonomické postavení *Homo ergaster a erectus*. Vybrala si názory Sue Anton a uvádí-li její příspěvek (Anton a Snowgrass, 2012), pak měla nahlédnout i do některých nových publikací, které tento článek citují, minimálně z důvodů didaktických. Smyslem BP je rovněž naučit se hledat a zpracovávat informace z odborného tisku. **Z tohoto pohledu nejsou prameny BP zcela aktuální.** Pro poučení a jako důkaz upozorňuji na následující publikace, které zmíněný článek Anton a Snowgrass, 2012) citují a jsou dostupné. Těm však autorka nevěnovala pozornost a v BP chybějí. Jsou to:

Collard, M., & Wood, B. (2007). 8 Defining the Genus Homo. In *Handbook of paleoanthropology* (pp. 1575-1610). Springer Berlin Heidelberg.

Aiello, L. C., & Antón, S. C. (2012). Human biology and the origins of Homo. *Current Anthropology*, 53(S6), S269-S277.

Antón, S. C., Potts, R., & Aiello, L. C. (2014). Evolution of early Homo: An integrated biological perspective. *Science*, 345(6192), 1236828.

Collard, M., & Wood, B. (2015). Defining the genus Homo. *Handbook of paleoanthropology*, 2107-2144.

Jiným příkladem je Sekce 3.3. bakalářské práce, která si klade za cíl představit ukázkou moderních technologií při studiu dané problematiky evoluce homininů. Autorka si zvolila studii Terhune et al. (2007) a na 3 stranách textu je článek rozebrán tak, jak může jen student bakalář provést. Bohužel, není zde vidět žádný přesah, zobecnění či argument pro vhodnost přístupu, ani doklad, že metoda 3D geometrické morfometrie je široce užívaná. Text je plný jazykových a terminologických neobratností. Stejně tak jako při prezentaci názorů S. Anton, i zde je vidět rozpačitý přístup autora bez zkušeností. Opětovně postrádám jiné příklady užití 3D GM jako např.:

Gunz, P., Bookstein, F. L., Mitteroecker, P., Stadlmayr, A., Seidler, H., & Weber, G. W. (2009). Early modern human diversity suggests subdivided population structure and a complex out-of-Africa scenario. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 106(15), 6094-6098.

Terhune, C. E. (2011). Dietary correlates of temporomandibular joint morphology in New World primates. *Journal of human evolution*, 61(5), 583-596.

Balzeau, A. (2013). Thickened cranial vault and parasagittal keeling: Correlated traits and autapomorphies of *Homo erectus*?. *Journal of human evolution*, 64(6), 631-644.

Pagano, A. S., & Laitman, J. T. (2015). Three-Dimensional Geometric Morphometric Analysis of the Nasopharyngeal Boundaries and Its Functional Integration with the Face and External Basicranium Among Extant Hominoids. *The Anatomical Record*, 298(1), 85-106.

Barash, A., Bastir, M., & Been, E. (2015). 3D Morphometric Study of the Mandibular Fossa and Its Implication for Species Recognition in *Homo erectus*. *Advances in Anthropology*, 5(03), 152.

Celkově se mi BP nelíbila. Autorka se nesnaží jít směrem k řešení zadaného úkolu. Nedokáže posoudit, zda bakalářský úkol podcenila či odbyla. Minimálně tak vyplývá z seznamu použité literatury. **Opírat se v roce 2015 o populárně naučné knihy z roku 1986, katalogy výstav proběhlých před 10 lety, citovat Darwina v seznamu literatury bez užití v textu- to vše se mi v době dramatických objevů paleoantropologie a evoluční genetiky nezdá vhodné.** Kdybych psal BP na udané téma, asi bych rozvedl více definici druhu, věnoval se taxonomii a uvedl fakta, která vedou různé odborníky k jejich názoru. Asi bych se seznámil alespoň s některými tituly publikací některých předních paleoantropologů jako jsou T.Holliday, J.-J. Hublin, I.Tattersall či M.Wolpoff a B. Wood. Pro inspiraci uvádím citace....

Tattersall, I. (2015). *Homo ergaster and Its Contemporaries. Handbook of Paleoanthropology*, 2167-2187.

Holliday, T. W. (2012). Body size, body shape, and the circumscription of the genus *Homo*. *Current Anthropology*, 53(S6), S330-S345.

Hublin, J. J. (2014). Paleoanthropology: *Homo erectus* and the Limits of a Paleontological Species. *Current Biology*, 24(2), R82-R84.

Van Arsdale, A. P., & Wolpoff, M. H. (2013). A single lineage in early Pleistocene *Homo*: size variation continuity in early Pleistocene *Homo* crania from East Africa and Georgia. *Evolution*, 67(3), 841-850.

Wood, B., & Grabowski, M. (2015). Macroevolution in and Around the Hominin Clade. In *Macroevolution* (pp. 345-376). Springer International Publishing.

5. OTÁZKY A PŘIPOMÍNKY DOPORUČENÉ K BLIŽŠÍMU VYSVĚTLENÍ PŘI OBHAJOBĚ (jedna až tři):

Bakalářská práce na straně 6 cituje práci Latimera a Warda bez vrocení a uvedení v seznamu literatury. Navíc jim přisuzuje názor (str.6 a 7) : „Dle Latimera a Warda jsou důležité bederní obratle, tedy šest bederních obratlů, které přispívají k bederní lordóze, která je následně nutná k obvyklé bipedii.... Nabízí se tedy otázka, zda bipedie – pohyb po dvou končetinách u těchto druhů, je podmíněna nálezem obratlů? “.

Kolik mají hominini bederních obratlů a jaká může být variace jejich počtu a čím je způsobena?

Bedení lordoza je podmínkou či důsledkem bipedie?

Když nenalezneme u fosilních nálezů obratle, jak můžeme prokazovat, že jedinec byl biped?

6. NAVRHOVANÁ ZNÁMKA (výborně, velmi dobře, dobře, nedoporučuji k obhajobě):

Doporučuji k obhajobě a navrhuji jako nejlepší hodnocení známku dobře, avšak se silnými výhradami.

Datum: 29. Prosince 2015

Podpis:

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta filozofická
katedra antropologie